

**SREČANJE
ZAMEJSKIH
UČITELJEV
V PLIBERKU
STR. 5**

**STO JE K DELI
VČENI,
TISTI LEŽATI
NE MORE
STR. 6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 31. maja 2012 ☀ Leto XXII, št. 22

Zgodovinski dogodek – zgodovinska odgovornost

Tau dvauje - zgodovinski dogodek (történelmi esemény), zgodovinska odgovornost (felelősség) - smo dostikrat čuli 22. majuša na Generalnom konzulatu v Varaši, gde je Državna slovenska samouprava podpisala pogodbo (szerződés) z župani o tom, ka prejkvzeme slovenske narodnostne šaule. Gre za dveje šauli, za Dvojezično osnovno šaulo Števanovci pa za Dvojezično osnovno šaulo Jožefa Košiča na Gorenjom Seniki. Ka je ta prilika rejsan zgodovinska, je poudaro kak gostitelj generalni konzul Dušan Snoj, šteri je ešče včujdau, da je te podpis simboličen tō, vej pa pogodba, po šteroj pridejo šaule v »slovenske roké« (pod slovensko organizacijo), se je podpisala ranč 20 lejt po tistim, gda sta slovenska pa vogrška vlada podpisali sporazum o zaščiti manjšin (kisebbségvédelmi egyezmény). Zatok bau letošnja seja madžarsko-slovenske manjšinske mešane komisije septembra v Ljubljani. Na svetašnji seji de se gvüšno gučalo o tom batrivnom stopaji DSS. S tejm, ka se porabske šaule prejkdajo slovenski organizaciji, se dvigne na novo raven tudi odgovornost matične domovine Slovenije, da se bo v Porabju govorilo dvojezično, je povedo generalni konzul Dušan Snoj. Kak je v uvodni besedaj povedala podpredsednica DSS Erika Köleš Kiss, vogrski zakon o šaulaj je ponidijo enkratno priliko narodnostnim samoupravam, ka do 31. avgustuša prejkvzeme-

Pogodbo je s strani DSS podpisalo predsednik Martin Ropoš, s strani občin pa župani in notarji

Vsi, šteri so bili paulek podpisa (na srejni generalni konzul Dušan Snoj kak gostitelj)

jo svoje šaule od lokalni samouprav (občin), s tejm zagotovijo, ka te šaule ešče tadale ostanejo po mali vasnicaj pa ka ostanejo narodnostne šaule. Predsedstvo DSS se je tak včasim odlaučilo za te stopaj, kak je dobilo ustno pa pisno garancijo od vogrskoga ministrstva, ka za delo te šaul da zavolé finančni sredstev.

Za priprave so nej meli dosti časa, trbelo se je spogajati s samoupravami, s starišami, s šaulami, pa je trbelo dobiti garancije vlade, ka de šaule financirala, je pravo predsednik DSS Martin Ropoš, steri se je po podpisih zahvalo vsejm, steri so pri tom pomagali. Najbole svojim kolegarcam na uradi, vodji Aniti Kovač pa računovodkinji Katarini Katona. Zahvalo se je županom pa notarom, ka so bili pripravljeni prejkdati šaule.

Prvi stopaj (formalni) je napravljeni, vsebinsko (tartalmi) delo de se pa začnilo geseni, z nauvim šaulskim letom. O tem je podpredsednica Erika Köleš Kiss povedala naslednje: »Upam, da bo naša zelo pomembna odločitev rodila koristi za našo, številčno majhno narodnost, da se bo slovensko narodnostno šolstvo v Porabju res razvijalo. Pri tem delu bomo zahtevali pridnost, vztrajnost, zavzetost od učiteljev na šolah, učinkovito delo z učenci, da se jih bo čimveč prav dobro naučilo materni, slovenski jezik. To je naša prihodnost, edino to.«

Marijana Sukič

Murska Sobota: Dialekta 2012

NAREČNO LITERARNO POPOTOVANJE

Če je literatura popotovanje med ljudmi, kraji in svetovi, potlej je mogoče enako reči za 3. festival slovenske narečne književnosti *Dialekta 2012*, zdaj že tretjič zapored v organizaciji *Podjetja za promocijo kulture Franc - Franc* (Franci Just in Feri Lainšček s sodelav-

spodbuja literarno-estetsko kakovostno narečno ustvarjanje in omogoči premislek njegove kulturne vloge v sodobnem času in prostoru,« je pod naslovom *Tudi narečje je lahko kultiviran govor in učinkovit literarni nagovor* zapisal Franci Just.

Na predstavitvi zbirke *Temni smeh - Kmični smej*: urednik Franci Just, avtor Branko Pintarič in avtorica likovne opreme (Illusion) Anmarie Saša Prah. V knjigi je 30 pesmi v knjižnem jeziku in 17 pesmi v narečju.

ci) in soorganizatorjev, ter s pridihom Evropske prestolnice kulture Maribor. To pot je bil poudarek na narečni dramatik in njenem uprizarjanju, sicer pa se je v treh dneh zvrstilo več pomembnih dogodkov na različnih koncih Pomurja, s čimer je upravičen tudi naslov, saj smo spremljali narečno literarno popotovanje med Mursko Soboto (več dogodkov), Pečarovci (festival skečev), Hercegovščakom (simpozij), Razkrižjem (prikaz prazgodovinskega dogajanja), Radomersčakom (obisk rojstne hiše jezikoslovca Franca Miklošiča) in Bistrico, v spomin na 100-letnico rojstva pisatelja Ferda Godine.

»Morda še danes v kom izraza narečje in narečna književnost vzbujata kulturni dvom in pomislek, češ, narečja so jezik manj izobraženih in ubogih. ...Zato je še naprej temeljni cilj *Dialekte*, da skozi izmenjavo izkušenj med samimi ustvarjalci narečne književnosti in skozi njihov dialog z literarnovednimi strokovnjaki in dialektologi

Literarno popotovanje se je končalo na brodu čez Muro pri Dolnji Bistrici, kjer je bil pred 100 leti rojen pisatelj Ferdo Godina, literarni sodobnik Miška Kranjca. V svojih devetih romanih se Ferdo Godina osredotoča na človeka kot družbeno bitje in ga skuša zaobjeti v raznolikih življenjskih vlogah. *Bele tulpike* sodijo med najbolj prepoznavna dela Ferda Godine, zato so pritegnile režiserja in scenarista Bojana Laboviča in pisatelja in scenarista Branka Šöмна, da sta po motivih romana napisala scenarij za celovečerni ljubezenski film. »Zgodba je v bistvu ogledalo slovenske družbe in njena moč, da bi se njeno preteklo dogajanje lahko dogajalo tudi danes, je tista, ki gledalca lahko prepriča, da zgodbi še bolj verjame. Prav zaradi tematike, ki je univerzalna in črpa iz zgodovine, je njena aktualnost v bistvu še večja. (Režiser Bojan Labovič). Na fotografiji so: režiser in scenarist Bojan Labovič, pravljničarka Vesna Radovanovič, aforist Rudi Rimbauer, pisatelj Feri Lainšček, pesnik Branko Pintarič, novinarka Branka Šömen in njen soprog, pisatelj in scenarist Branko Šömen.

Prvi dan so se zvrstili trije dogodki: predstavitev pesniške zbirke Branka Pintariča *Temni smeh - Kmični smej*, pred-

stavitev 6. festivala skečev *Prefrigani zgrebaš*, v organizaciji Turistično kulturno športnega društva Pečarovci in *Dialektno senje* z literarno prireditvijo *Moja beseda iskri v tvojih očeh*. Na natečaj se je odzvalo 51 mladih avtorjev, ki so napisali 85 prispevkov na temo *Jas/jes/ges/dža lajkan*. Dijakinja Gimnazije Murska Sobota Iva Drvarič je s tekstom *Fsaki človik nosi v sebi svojga žitka pripovoid* postala absolutna zmagovalka in prejemnica posebne nagrade.

Kot produkcija *Dialekte 2012* je izšla pesniška zbirka Branka Pintariča (tudi režiserja števanovskih Veselih pajdašev) *Temni smeh - Kmični smej*. »Poseben pečat daje Pintaričevemu pesnjenju tudi prekmurščina, ki jo kot sredstvo pesniške izpovedi uporablja poleg knjižne slovenščine«,

je delo označil urednik Franci Just.

Na simpoziju *Narečna dramatika in njeno uprizarjenje* je

Francek Mukič na mednarodnem srečanju pisateljev

Od 16. do 20. maja so na Bledi držali že 44. mednarodno srečanje pisateljev PEN (društva pisateljev). Zbralo se je kauli 50 literatov s cejloga sveta, program se je začel s štenjom prekmurski pa porabski pisateljev. Iz svoji del so goršteli Milan Vincetič, Jože Ftičar pa Francek Mukič, vsi trgré v svojom domanjom

Mukičova banda (Francek pa Dušan Mukič) je špilala pa spejvala porabske naute

guči (goričkom, dolinskom pa gorenjesinčarskom). V programu je eške igrala Mukičova banda s Sombotela na kitaro pa fude, porabske domanje naute.

Navzauče je sledik pozdravo predsednik Republike Slovenije Danilo Türk, šteri je gučo o glavnoj temi srečanja, o bodaučnosti zahodne (nyugati) civilizacije. Tomačo je vüpanje, ka bi najšli paut, štero menje nücamo, če rejsan je lekar že dobro poznamo. V svojom guči je predsednik slovenskoga PEN Marjan Strojjan povödo, ka poezija ne da vsikdar odgovorov, bole dileme, tak je odločitev vsikdar naša. Predsednik mednarodnoga PEN John Ralston Saul je raztomačo, če prej zgibimo male gezike (kak sta prekmurski pa porabski guč), leko svojo fantazijo zgibimo.

Pisateli se vsikšo leto srečajo na Bledi že več kak štirideset lejt, v tom cajti je kraj gorpoiskalo dosta erični literatov.

Fotografija: Ivo Frbežar

bil prvi referent dramatik Tone Partljič, ki ima obilo izkušenj tudi z narečno dramatikom. Od prekmurskih avtorjev je omenil Evgena Cara in deli *Štrki umirajo* in *Poredušovoga Jánoša*. »Narečni teksti so lahko humorni, provokativni, a nikakor naj ne bodo primitivni«, poudarja. Razmere v Porabju je podrobno predstavil Miki Roš in kot pomembno za ohranjanje jezika in kulture med Slovenci v Porabju izpostavil ustanovitev gledališča *Nindrik-Indrik* leta 1996. Gledališče nekaj zadnjih let miruje, zdaj z Rošovimi deli nastopa Duo Fodor (Marijana in Klara Fodor), jeseni bo, tako Miki Roš, skupina *Nindrik-Indrik*

nadaljevala z delom. S krajšimi, toda s pomembnimi izkušnjami v Števanovcih se ponaša Branko Pintrarič, ki je od Lacija Kovača, (ki sem ga pogrešal na simpoziju) prevzel režijsko vlogo *Veselih pajdašev*, ki so z leti postali prepoznavna porabska gledališka skupina na Madžarskem in v Sloveniji, zlasti Prekmurju. Kakšne so dileme prirediteljev festivala skečev *Prefrigani zgrebaš* v Pečarovcih je predstavil Jožef Rituper, medtem ko je Franci Just pojasnil, da niso uspeli zagotoviti zastopstva iz zamejstva, ker so prijavljeni iz Benečije zadnji hip odpovedali sodelovanje.

ERNEST RUŽIČ

Dolenjesinčari po štajerski potaj

Meteorologom se je gvüšno dosta kucalo 11. maja zvečer, ka so Dolenjesinčari dosta brodili na nji. Vsi radionge pa tevenge so gučali, ka v soboto lagvo vrejmen baude, depa tisti, šteri so za drügi den planerali paut po slovenskoj Štajerski, so na tuma vüпали, ka vremenarge nedo istino meli.

Istina, gda so se pautnicke zrankoma zberali v centri Dolenjoga Sinika, je sunce na vlaki sijalo, preveč mrzlo je tö nej bilau. Domanja Slovenska samouprava je organizirala cejlodnevni izlet po lejpi krajinaj pa varašaj Štajerske.

Po kratkoj pauti so vandraške prejkstaupili Müro, ka aj bi se na kraci pripelali v ljutomersko-ormoške gorice. V etoj krajini, na etaj lejpi bregaj sploj dosta grauzdja rasté, najbolje erična vesnica pa se zove Jeruzalem. Ta je tak imé dobila, ka so inda, v srednjom vekü (középkor)

manji ponidili eške malo »postrüžnjeka«, tau so pogače s krüjovoga testá s cverki. Gda so si pa Sinčarge namazali

Od Ptuja je nej daleč erična prauškarska cerkev Marije Pomočnice na Ptujsoj Gori. Té brejg so inda zvali »Črna

dež samo tak copoto. Depa gléj, čüda Boža, gda smo zadnje falate svojoga reteša zeli, je več nej dež üšo.

Dolenjesinčarski vandraške pod 400-lejtnim grauzdjom

gutanje, se je že čüla slovenska pesem: »Primli bratec kupico«. Gda so koštavali vino »šipon«, so gučali kak inda Napoleon: »ci bon, ci bon« – vino je dobro.

Paut je dale pelala po ravnici,

Gora« tö: gda so Törki po krajini robili, so domanji prosili Marijo, aj jim pomaga. Blajžena Devica pa je pozvala črne, kmične oblake kauli bregá, tak so pogange cerkev nej najšli.

Do prauškarske cerkve trbey malo gor po bregej titi. Gda pa človek gorpileca, vidi takši pogled na krajino, ka ga zampra. Dravsko paule, Ptuj pa Pohorje – bregauvge pa raveni. Cerkev, do štere se pride po dosta stubaj, je najbolje erična po svojoj Mariji. Ta relief kaže Mater Božo, kak svoj plašč na šurko opera, pa pod njim varje vse lidi. Pod tem kaputom se skriva 82 lüdi, ka je edna dekličina z busa djenu preštela tö. Škoda je bila samo, ka smo steli v cerkvi zaspejvati edno Marijino pesem, pa je menih (barat) nej njau. Pravo je, ka un prej skupino má pa moremo tuma biti. Rejsan škoda, ka zlati tolarge (ali euronge) včasü več znamenüjejo kak lejpa pesem.

Dober obed je vandraše čako pri Ptujskom jezери (tö). Te so gorprišli, ka če rejsan nej sploj vrnau, depa zatok meteorologi donk istino majo. Med obödom so se na nébi zbrali takši oblacke, ka je skoro kmiča gratala. Za en par minut je

Po kratkoj pauti smo se pripelali do glavnoga varaša Štajerske, do Maribora. Zatok smo se tö tá napautili, ka je tau veuko mesto letos glavni varaš (prestolnica) evropske kulture. Če rejsan je že malo bole ladno bilau, smo se podali na paut po vauski pa šurši ulicaj Maribora.

Pred gradom, šteri gnesneden deluje kak muzej, smo si poglednili spomenik lidi, štere so nacisti med drügov bojnov bujli. Paut nas je dale pelala prauti Slomškovimi trgi, gde smo se oprvin od zvüna čüdivali püšpekovoj cerkvi, stolnici. Pred njauv smo si poglednili kip (szobor) blajženoga püšpeka

Gda smo si poglednili zidno gledališča pa univerze, smo dale odišli na glavni trg Maribora. Bilau je sobota zadvečerka, sploj malo lüdi se je španceralo po ulicaj. Poglednili smo si kužno znamenje (pestisoszlop) pa tisti erični balkon, s šteroga je gučo (kričo) sam Hitler na začetki drüge bojne. (Ništerni so pravli, ka bi baukše bilau, če bi se balkon te dojpörüšo).

Po vauski poštijaj smo na konci prišli do Drave. (Tisti, šteri vej vogrski, se dostakrat smeje, ka se té tau varaša zove „Lent“, pa je zaistino „spodkar“.) Na steni od edne hiše rasté erična 400 lejt stara trta, grauzdje, štera na svejti že največ cajta rodi. Z njega dobijo na leto kauli 30 litrov vina, škoda je samo, ka tau prausno lüstvo ne more koštavati, ka ga má župan za protokol.

Če rejsan je nej grauba ica bila, so si Sinčarge poželeli sladoled lizati. S sladkim ledom v rokej smo pomalek na-

Ljutomersko-oromoške gorice so erične po svojoj lepoti

tam prejk prauti Svetoj deželi gezdili, pa gda so se malo stavili, so tak dobro vino dobili, ka so pravli: nédemo dale, tau de naš Jeruzalem.

Sinčarge so se stavili v vesnici Stara cesta, štero imé tö kaže na tau, ka je že inda tam poštijaj prejk pelala. V ednoj zamanici smo koštavali fajna vina, pa dvakrat potegnili mali zvon. Tak si je leko vsikši nika želo pa vüpo, ka glas zvona pride v Boža vüja. Čüj k žmanomi vini pa so do-

tačas ka je bus nej v ptujsko krajino prišo. Pelali smo se prejk najstarejšoga varaša Slovenije, gde smo se leko čüdivali šurkoj Dravi pa gradi na bregej. (Tam je gnauk spala žena krala Matjaža Beatrice, gda se je prauti Vogrski pelala.) Tak se leko vsikši čüdiva, če se za fašenek pripela v krajino »Kurentov«. Té maškare so kak »bušonge« v Mohácsi, s svojimi kustimi birkečimi gvanti pa veukimi zvonci vsikšo sprtolejt taženjö zimau.

Marija Pomočnica varje vse prauškare

Antona Martina Slomška, sledik pa smo se poklonili pred njegovim grobom znautra v cerkvi. Gda je Slomšek prvi pa edini slovenski blajženi grato, so pri njegovom grobi molili eške Sveti Oča Janoš Pavel II. tö. Ništerne Sinčarke pa so svoja želenja nut v knige tö napisale. Spejvati smo pá nej mogli, depa nej baja, vej je pa nekak sploj lepau na orgole igro.

zaj privandrali k avtobusi, čakala nas je eške kauli dveji vöri duga paut nazaj v Porabje. Tisti, šteri so té den na avtobusi bili (od 3 lejta do 75 lejt), so gvüšno leko nika nauvoga pa lejpoga vidli. Trüdni, depa veseli smo se povrnau domau na Dolenji Sinik pa obečali, ka če de samouprava eške leko organizerala, mo se gvüšno pá pelali ž njimi.

-dm-

OD SLOVENIJE...

Maribor obiskalo več Nobelovih nagrajencev

Maribor kot Evropska prestolnica kulture (EPK) je pred dnevi gostil vrsto mislecev z vsega sveta na čelu s tibetanskim duhovnim vodjo dalajlamo. Med svojim tretjim obiskom v Sloveniji je XIV. dalajlama Tenzin Gyatso sodeloval na mednarodni konferenci Out of the Box, na kateri je 30 vrhunskih strokovnjakov z različnih področij razpravljalo o inovativnih pristopih k izboljšanju kulture bivanja. Širšo javnost pa je nagovoril v Dvorani Tabor, kjer je izpostavil, da je za duševni mir potrebno negovati pozitivna čustva, kot so ljubezen, spoštovanje in strpnost. To je po njegovem tudi ključ do rešitve težav, s katerimi se sooča človek. Vrhunec njegovega tridnevnega obiska je bil dogodek z naslovom Maribor za mir, ko so se mu pridružili še nekateri drugi Nobelovi nagrajenci za mir. Z bangladeškimi ekonomistom Muhammadom Yunusom, gvatemalsko borko za človekove pravice Rigoberto Menchu Tum in slovensko klimatologinjo Lučko Kajfež Bogataj so se strinjali, da sistem, v katerem danes živimo, ne deluje, zato ga je treba spremeniti in ne popravljati. Vsi so bili mnenja, da ga je mogoče spremeniti, a ne z vrha, temveč ima to moč vsak posameznik, še posebej pa mlade generacije.

Desetnica za Ferija Lainščka in njegovi miški

Nagrado desetnica za najboljšo mladinsko in otroško delo je letos prejel Feri Lainšček za slikanico Pesmi o Mišku in Belamiški, ki jo je ilustrirala Maša Kozjek. "Mišja družba je predstavljena antropomorfno, ob branju pesmi se bralcu razpre vznemirljiva in pesniško mojstrsko izpeljana zgodba, vredna velikega pripovedovalca," piše v utemeljitvi nagrade. Lainšček je leta 2001 za delo Mislice prejel večernico, tokrat pa je žirijo desetnice prepričal z zgodbo o ljubezni, begu, izločenosti, srčnem trpljenju in sreči. Omenjeno nagrado je Društvo slovenskih pisateljev v sodelovanju z založbo Izolit podelilo devetič.

Dan južnih Slovanov v Budimpešti

V XVIII. okrožju Budimpešte se prireja Dan južnih Slovanov že od leta 2008. V prvem letu smo se ga udeležili le Slovenci, Hrvati in Srbi, ki smo bili pred spremembo sistema organizirani v Demokratični zvezi južnih Slova-

Slovenske nastopajoče (FS upokojenk ZS iz Porabja in Patrika ter Patricijo Bokan iz Prekmurja) je predstavil predsednik slovenske samouprave Ferenc Kranjec.

nov. Po prvem letu so se nam pridružili tudi Bolgari, ki živijo v našem okrožju, tako je dobila prireditev sedanjo obliko. Letos smo jo priredili petič, obiskovalce in goste smo povabili 19. maja v Vrt Bókay, kjer je tudi oder na prostem.

Mlada harmonikarja sta navdušila publiko

Dan južnih Slovanov je celodnevna prireditev z namenom, da bi se ohranjali manjšinski jeziki, manjšinske kulture, obenem pa popestrilo kulturno življenje našega okrožja.

Za častnega pokrovitelja prireditve smo zaprosili župana našega okrožja gospoda Attilo Unghyja, ki je v pozdravnem nagovoru izpostavil pomembnost manjšinske kulturne ustvarjalnosti.

Dan se je začel s kuhanjem bograča in drugih, za naše narodnosti značilnih jedi. Popoldne do ene ure se je napolnil šotor, v katerem je bilo prostora za okrog 200 ljudi.

Kulturni program – v katerem so nastopale slovenske, srbske, hrvaške in bolgarske skupine – se je začel ob treh popoldne. Vsaka narodnost je imela 30 minut na razpolago. Naša samouprava je povabila folklorno skupino upokojenk Zveze Slovencev na Madžarskem, ki jo vodi Dragica Kolarič, na harmoniki pa spremlja Boris Velner.

Nagrajena tudi Porabska Slovenka

V prostorih Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) v Ljubljani je 22. maja 2012 potekala svečana razglasitev nagrajencev »X. nagrajnega natečaja za diplomska, magistrska in doktorska dela«, ki jih letos že desetič podeljujejo na Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Priznanja je nagrajencem podelila ministrica Ljudmila Novak, slovesnosti pa sta se med drugim udeležila tudi predsednik Komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Franc Pukšič in dr. Janja Žitnik, podpredsednica Znanstvenoraziskovalnega centra na Akademiji (ZRC SAZU).

Nikoletta v družbi »svojih« (mame, botre, moža) z ministrico za Slovence Ljudmilo Novak

Ministrica Ljudmila Novak je prejemnikom nagrad čestitala in jim v svojem nagovoru med drugim želela, da v svojem akademskem življenju še naprej skrbijo za ozaveščanje javnosti o življenju Slovencev v zamejstvu in po svetu.

Prvo nagrado v kategoriji *Slovenci v zamejstvu* je za svoje doktorsko delo z naslovom »Čezmejna stanovanjska mobilnost v kontekstu Evropske unije: primer slovensko-italijanske meje (Mobilità residenziale transfrontaliera nel contesto dell'Unione Europea: il caso del confine italo-sloveno)« prejel Devan Jagodic. Kot drugo najboljšo delo v isti kategoriji je bilo izbrano magistrsko delo Milana Obida z naslovom »Ethnicität und Minderheitendiskurs am Beispiel der österreichischen Solidaritätsbewegung mit den Kärntner Slowenen in den 1970er Jahren – Etničnost in manjšinski diskurz na primeru avstrijskega solidarnostnega gibanja koroških Slovencev v 70-ih letih prejšnjega stoletja«, tretja nagrada pa je pripadla Nikoletti Vajda Nagy za diplomsko delo »Spremljanje medijev slovenske manjšine v Porabju«. Nikoletti, ki je tudi naša sodelavka, v imenu uredništva časopisa Porabje iz srca čestitamo.

Med spleti folkloristk smo pa lahko prisluhnili mladi-ma nadarjenima harmonikarjema Patriku in Patriciji Bokan. Nastopajoči so s programom pričarali pravo slovensko razpoloženje in poželi aplavz gledalcev, med katerimi je bil tudi pooblaščen minister slovenskega veleposlaništva v Budimpešti gospod Goran Križ. Prišli so tudi Slovenci iz drugih okrožij Budimpešte.

V imenu slovenske samouprave se zahvaljujem nastopajočim za sodelovanje, Zvezi Slovencev za pomoč pri organizaciji. Želim jim še veliko uspeha.

Ferenc Kranjec
predsednik

SREČANJE ZAMEJSKIH UČITELJEV V PLIBERKU

Od 10.-12. maja je v Pliberku na avstrijskem Koroškem potekalo t. i. Vsezamejsko srečanje slovenskih učiteljev. Bilo je že četrto po vrsti, saj je pobudo za prvo, na OŠ Cirila Kosmača

zovali, kako potekajo dvojezične dejavnosti na šoli. Bila sem očarana. Toliko srčnosti in predanosti delu, toliko pozitivne energije veje iz nasmejanih učiteljev

v Piranu, dala Alenka Kovšca, dolgoletna ravnateljica šole, bivša državna sekretarka na MŠŠ, in sedaj direktorica slovenskih CŠOD. Prvi dve srečanja sta se – takrat še v skromni sestavi, a z veliko entuziazma in volje, odvijali na piranski šoli, tretje je bilo lani v Monoštru. Tu smo postavili nove okvirje in ugotovili, da so taka srečanja, kjer smo skupaj predstavniki šolskega ministrstva, svetovalke Zavoda RS za šolstvo za zamejsko področje, Veronika Pirnat, Andreja Duhovnik Antoni in avtorica tega zapisa, ter slovenski učitelji iz Avstrije, Italije, Madžarske in Hrvaške, pa učitelji s Primorske, pravzaprav edinstvena. Koliko različnih mnenj in izkušenj, in koliko novih strokovnih izmenjav, pa prijateljstev in medsebojnega sodelovanja!

Letošnje srečanje so torej organizirali in briljantno izpeljali naši prijatelji s Koroške, Marko Rössmann, Sabine Sandrieser in Teodor Domej. V lepem vzdušju smo se prvi dan spoznavali ali le veselili ponovnih srečanj. Naslednji dan smo šli na šole. Odločila sem se za obisk ljudske dvojezične šole v Pliberku, ker sem želela njihovo dvojezičnost spoznati čisto od blizu. Hodili smo od razreda do razreda in opa-

zovali, kako potekajo dvojezične dejavnosti na šoli. Bila sem očarana. Toliko srčnosti in predanosti delu, toliko pozitivne energije veje iz nasmejanih učiteljev

in ravnateljice. Tudi učenci so bili prisrčni in nam želeli pokazati čim več znanja iz slovenskega jezika.

Potem smo ob kavi poklepetali z ravnateljico, ki nam je predstavila osnovne podatke: na šoli je 93 učencev (1.-4. razred), več kot polovica jih je vpisanih k dvojezičnemu pouku, pa ne samo učenci slovenskega porekla. V enem izmed

torej manj kot 10 %. Ob tem podatku me je kar streslo. Toliko prizadevanj dvojezičnih učiteljev, toliko truda in srčnosti v ljudskih šolah, potem pa ostane za naprej le peščica učencev!! Res škoda. V Porabju - kakorkoli že vse poteka - je kontinuiteta narodnostnega pouka kljub

razredov smo naleteli na prav zanimivo narodnostno sestavo (Bosna, Srbija, Romunija, Tajska...), a vsi učenci so vpisani k dvojezičnemu pouku. V predstavitvi dvojezičnega šolstva na Koroškem smo izvedeli, da je k dvojezičnemu pouku v tekočem šolskem letu vpisanih na ljudskih šolah 2141 učencev, to je skoraj polovica vseh učencev na šolah,

ki so na območju veljavnosti manjšinskega šolskega zakona. Seveda pa problem z vpisom k slovenskemu jeziku nastane potem, ko ti učenci po štirih letih zapustijo ljudsko šolo in se vpišejo na t. i. glavne šole (v Sloveniji to ustreza recimo 5.-8. razredu osnovne šole). V teh šolah ni več dvojezičnega pouka, ampak samo še slovenščina kot predmet, h kateremu je v tekočem šolskem letu vpisanih le 358 učencev (vseh učencev v teh šolah je 3819),

vsemu zagotovljena vsaj do konca osnovne šole, torej 8. razreda. V nekem smislu smo na boljšem, česar pa velikokrat ne znamo ceniti. Mogoče še ne znamo. Pliberška izkušnja mi je dala misliti in verjamem, da bi Slovenci na Koroškem želeli več. Na srečanju sta bili tudi porabski učiteljici Erika Köleš Kiss in Ibolya Neubauer. Po ogledu šol in opazovanju pouka smo se podali v kulturno dvorano v Šmihel, kjer so nam mladi člani gledališke skupine KPD

Šmihel zaigrali Muco Copatarico. Predstava je bila prisrčna, predsednica društva pa nam je povedala, da imajo mnogo mladih članov, ki se v društva vključujejo, ker jim je to všeč in ker se tu naučijo mnogo slovenščine. Del vsezamejskega učiteljskega srečanja je bil namenjen gledališko-glasbenim pedagoškim delavnicam, ki so prav tako bile odlične. Ob koncu smo si dali obljube, da moramo taka srečanja nadaljevati, saj so edina in edinstvena priložnost srečevanja narodnostnih učiteljev iz zamejstva in matične Slovenije. Koroški organizatorji so se izredno potrudili, hvala jim za te dneve.

Valerija Perger

www.porabje.hu

... DO MADŽARSKE

Če bi zdaj bile volitve...

...bi bila zelo nizka udeležba, kajti le 35-40 odstotkov vprašanih volivcev bi šlo na volišča. Najmanj aktivni bi bili mladi med 20 in 30 let, kajti le petina bi jih volila. Po podatkih Sonda Ipsosa bi bila podobna udeležba tudi med neaktivnimi volivci, se pravi brezposelnimi oz. mamicami na porodniškem dopustu. Na podeželju bi dala svoj glas strankam le četrtnina volilcev, najbolj aktivni bi bili občani v glavnem mestu, kajti 45 odstotkov bi se jih udeležilo volitev. V večjih mestih, županijskih središčih bi glasovalo 40 odstotkov volivcev. Precejšnja aktivnost kažejo volivci, starejši od 50 let, 40 odstotkov bi se jih udeležilo volitev. Med strankami s 16. odstotki vodi FIDESZ, sledijo socialisti z 12. odstotki. Desničarski Jobbik bi dobil 9 odstotkov, zelena stranka LMP 4 odstotke, stranka Demokratična koalicija pa 2 odstotka.

Sežigalnice odpadkov v Heiligenkreuzu verjetno ne bo

Avstrijsko okoljevarstveno civilno združenje BEGAS je prejšnji teden seznanilo svoje partnerje na madžarski strani (PRONAS - Pro natura Szentgotthárd), da je dobilo uradno obvestilo o tem, da je avstrijsko javnopravno sodišče - zaradi formalnih napak - izreklo neveljavnost dovoljenj za izgradnjo sežigalnice v Heiligenkreuzu.

Kot je znano, dovoljenje za izgradnjo sežigalnice tik ob madžarski meji je izdala gradiščanska deželna vlada in ga je odobril tudi dunajski okoljevarstveni senat (Umweltsenat). Sedanja odločitev je na najvišji ravni razveljavila prejšnji odločitvi.

Ker bi novi proces za pridobitev dovoljenj zahteval precej časa in tudi denarja, upravičeno domnevamo, da ne bo prišlo do investicije, so zapisali predstavniki monoštrske okoljevarstvene organizacije, ki obvestilo jemljejo kot zmago po približno 6 let trajajočem boju proti sežigalnici.

Sto je k deli včeni, tisti ležati ne more

Leko ka se ne splača, dapa človek bar ma domanjo mlejko zasé pa za družino, so prajli Štejfli Sömenek iz Slovenske vesi, gda sem je tau spitavo, zaka držijo ešče kravo. Dapa dočas, ka so mi na tau odgovor dali, ešče dosta pa dosta vse sem zvedo od njij. Zaka so tak mladi očo zgibili, ka so delali v Dunaújvárosi, pa ešče tau tö, kak so škipke (skuto) delali.

- *Štejfli, vi ste se v Slovenskoj vesi naraudili, zato ka tau ime, ka Rectjini, kak se vi zovete po iži, sem ešče nej čüjo?*

»Tam vrkar smo mi doma bili, samo sledkar sem dja se dolaprišo k poštiji, zato ka tü je moj oča emo rojstni ram. Moj oča je dvatrestilejt star bijo, gda je v bojni spadno. Dja sem te tak edenajset lejt star bijo, pa vse delo je na meni ostalo, zato ka sem samo sestro emo. Eden večer je Šerfec iz Verice prišo pa pravo, ka oča več ne pride domau, zato ka so ga tastrlili. Tau je zato znau, ka je on te ranč paulek bijo.«

- *Vejte, gde so pokopani?*

»Nej, tau je nam niške nej pokazo, tak mislim, ka tam so je vse v edno grabo pokopali. Zaman bi ta šli, tam bi mi niši grob ali križ nej najšli.«

- *Kak ste leko cejlo gazdijo tak mladi vi prejkmeli?*

»Sprvoga so mi zato od matere dejdek pomagali, drügi, od očé dejdek so tak nika nej mogli, zato ka so asmo meli. Cejli den so samo tü na dvorišči sejdlj, pa tau sem dja od nje tü erbo, zato ka dja tö mam asmo. Dja sem redno te začno tü gazdövati, gda sva se z ženov spoznala. Gda je revolucija bila, te sem dja sodak bijo, zaman smo

prosili, aj mi nej trbej rukivati, zato ka mati sama bila, pa za volo asme, tau je nikoga nej brigalo. V Dunaújvárosi sem bijo, neškem lažati, dapa petdesetšestoga leta tam kauli mene, ka so bili, so vsi mrlj, samo sem dja austo, kak tau, tau sam ne vejm. Niša baja bi nej bila, če bi študenti, ka so na univerzo odli, bi nej strejlali na Ruse, cejlo se je tak začnijo. Tašo sem ešče nikdar nej proba, ka je tam bilau. Eden velki rusuški helikopter je prišo puno s škrinjami, pa tisti je mrtvece tavozo. Dja sem tam z Rusi malo vküperprišo, zato ka smo se razmili.

Štefan Šömenek, po domanje Rectjini Štejfli iz Slovenske vesi

pejški domau pridem, pa ranč tak v Somboteli tö. Dapa zato, Baugi hvala, sem nikak prišo v Varaš.«

- *Te ste se fejst veselili tau-ma, nej?*

Več samo edno kravo majo, dapa ta ma zavolé mlejka za cejlo družino

Tam je puno svinj bilau pa dja se njim mesaro, etak sem se te dja malo tö leko nadjo. Tak sem leko samo domau prišo od tistac, ka tam eden Rus mi je podpisov sive knjige, ka smo je sodacke meli. Če bi nej znau slovenski pa bi se nej razmejlja, bi vejn ešče zdaj tam bijo. Dapa domau

»Najbola pa tauma, ka kak sem dola z mašina staupo, včasim sem valas daubo, ka je žena rodila. Te bi ešče nej smejla roditi po pravici, zato ka je ešče samo v sedmom mejseci bila, dapa taši straj je mejla za volo mena, ka je mali prvjin na svejt prišo.«

- *Gda ste domau prišli,*

ka ste potistim delali?

»Ka bi delo, delo si, če si nej sto od gladi mrejtj. Krave, svinje smo začnili krmiti, kak smo leko, tak smo vsigdar več meli, največ krav je štiri bilau v štali. Zdaj pa že samo edno mamo, kak te, gda smo začnili.«

- *Splača se vam edno kravo držati?*

»Nej, dapa etak bar mamo domanjo mlejko za svoj tau pa za družino, moja hčer je vse naura za mlejko.«

- *Kelko hčeri mate?*

»Tri, dapa vse tri spoj dosta pomagajo nam, brezi njij bi ranč nej mogli kravo držati. Žena ešče tadelala, dapa dja ne ladam, gda s senau trbej delati, te vsi vnuki pridejo pa pomagajo. Najbola ta hči, štera je tü paulak doma, ona spoj rada dela s senau pa na nji-vi tö. Šiške (svinje) ka držimo, té za cejlo družino tü pri nas krmimo, oni pa pomagajo nam. Edno kravo mamo, dapa tak mislim, telko dela človeki trbej, če je več ranč nej mladi. Sto je k deli včeni, tisti ležati ne more. Če bi brezi dela bila z ženov, te bi že vejn obdva betežniva bila.«

- *Odli ste vi kama delat zvün tauga, ka ste doma gazdövati?*

»Ojdo sem v Varaš v mlekarno delat, gde so škipke delali. Tistoga reda je ešče dosta mare pa mlejka bilau. Vsakši den tak trigezero litrov smo gorponücali k škipkam. Najprvin smo pasterizirali mlejko, po-tejm smo mast dolavzeli, naslejdne smo pa serum z bakterijami vcujdali, aj mlejko kak najprvin se segne. Dapa dostakrat se je tau nej posrečilo, zato ka dosta vode je bilau v

mlejki. Tau so tisti vcujvlejali, steri so mlejko doladavali. Če je vse v redi bilau, te tak šest, sedem vör, pa so škipki kreda bili.«

- *Ka ste s telšimi škipkami delali?*

»Tau so Rusi iz Sombotela vse tazvozili s kamioni, dostakrat so ešče čakali, ka je nej bilau gotovo.«

- *Kak dugo ste tam delali?*

»Štirinajset lejt sem tam delo, gda se je mlekarna zaprla, potistim sem pa v židano fabriko üšo delat. Od tistec sem te üšo v penzijo, pa od tistoga mau se tü doma mantram.«

- *Gda se je najbola splačalo krave držati?*

»Leko povejm, ka velkoga haska si na kravaj nikdar nej emo, bola samo delo. Velka pomauč bila za nas, ka smo nej z rokav dojili, liki z mašinom, pa ešče zdaj, gda samo edno kravo mamo, tak dojimo.«

- *Sto polaga tau edno kravo, vi ali žena?*

»Gda dja ne morem, te žena polaga, ali največkrat obdva. Mi ne pasemo, travo kosimo pa tau polagamo, senau pa baleramo, etak si lažeje dejamo.«

- *Kelko mlejka mate na den te, gda najbaukše doji krava?*

»Tak dvajsti litrov ma, lani gda smo ešče dve meli, te smo drügo nej mogli, škipke smo delali iz mlejka, pa tak smo te odavali. Zato, ka mlejko je lüstvola v bauti küplo kak domanjo, ne vejm zaka, kak če bi tisto baukšo bilau ali falejšo.«

- *Kak dugo te ešče meli tau kravo?*

»Dočas, ka mo ladali delati, dočas ešče gvüšno ka mo go meli, potistim pa ka baude, ne vejm.«

Karči Holec

OTROŠKI

MRAVLAK LEJKI

KOTIČEK

V velkom mravlinjeki je bilau dosta mravel. Depa, ednoj mravli je v tistom mravlinjeki nej dobro bilau.

»Ge sam nej mravla! Ge sam moški! Ge sam mravla, nej pa mravla. Ge sam mravlak Lejki. Pa zato, ka neškem mravla ostanoti v etom mravlinjeki, dem ge po svejti vcejlak po svoje,« je strauso svojo mravlečo glavau. Pa je tak tō bilau. Mravlak Lejki je odišo na svoje.

Lejki

Mravlak Lejki eške tadale vcejlak po svoje ojdo po toum našom svejti. Niške ne vej, kak dugo je že na toj svojoj pauti. Eške sam tou ne vej. Depa, kak že inda povedano: kak deš od douma, z vsikšim stopajom deš nazaj domou. Ja, na našom okrouglom svejti je tou tak gé. Pa se njemi je na toj njegvoj pauti tak nagnouk vse vidlo nekšno domanje.

»Vej sam pa ge eti kouli že ojdo,« si je pravo. »Ta breza je ranč takšna, kak tista tam na kraji lesa z mojim domanjim mravliščom. Ja, samo nikšna bole velka je gé. Na, tisti rast pa je nikšen bole posenjeni. Pa té potok eške tō teče. Té potok, v sterom sam se skur vtoupo.«

Tak je gledlo pa rejsan je vse bilou tak poznano, tak domanje. S svojimi prejnimi mravlečimi nogami je zdigno eden gabrov list. Pomalek ga je spüsto v vodou pa na njem prišo prejk potoka. Kak je na vrek brejga priplezo, ga je vido. Je vido svoje domanje mravlišče.

»Vse kouli se je vömenilo, samo mravlišče je ostanolo gnako. Ja, tou je moje domanje mravlišče!« je nej vedo, aj bou veseli ali pa nej.

Depa, nin tam globko nut v mravlečem srcej je trno srečen biu.

Prva ga je vpamet vzela mravla z veliko drtino, ka jo je kotala pred seuv. Druga ga je vpamet vzela mravla, ka je bila najviše na mravlišči. Tretja pa je bila mravla, ka je iskala, ka aj dela. Po tejm so že vse mravle vedle, ka je mravlak Lejki domau prišo. Pa je tou tak brž prišlo na vüje najbolje prejnji mravli. Samo ta edna najbolje prejnja mravla v cejlon mravlišči nika ne dela. Una skrb ma, ka mlade mravle na svejt spravla. Ta mravleča kralica ga je dala pred sebe pozvati.

»Na, mravlak Lejki, domou si prišo, vidim?« se je čülo po cejlon mravlišči.

»Ja, tak se je zgodilo. Tak je tou vöprišo,« ga je čüla samo ona.

»Pa zdaj boš dun gnaki, kak vse mravle? Boš začno delati, kak vse mravle?« se je znouva čülo po cejlon mravlišči.

Po tejm se je nika nej čülo. Na, eden čas se je nika nej čülo. Nej se je pa čülo zatoga volo, ka si je mravlak Lejki na velke brodo. Pa po tejm, gda si je zbrodo, ga je čüla samo mravleča kralica.

»Pravo sam, ka sam ge mravlak, nej pa mravla. Kak drugo, ge leko kaj drugo tō delam. Škem prajti, leko delam takše, ka druge mravle ne pounijo. Če škete, naša kralica?« je mravlak Lejki ostanolo na svojom.

»Jaaaaaaa?!« se je čülo eške zvün mravlišča.

»Ja, leko!« se je zdaj tak na glas čülo eške mravlaka Lejkiva. »Aj, povejm?«

»Na, dun mi vöovadi,« go je čüla samo mravleča kralica.

Pa tisti tō, ka sta se zgučavala, sta vedla samo mravlak Lejki pa kralica. Pa tou, ka sta se zgučala, je ranč tak bilou. Mravlak Lejki je nej nazaj mravla grato. Ostanolo je mravlak. Nejgvo delo pa je bilou za njega najboukše delo na svejti. Mlajšom je vsikši den pripovejdo od svojga vandranja po svejti. Njim je pripovejdo vse, ka je vido, vse, ka se njemi je zgodilo pa eške dosta, dosta, drugoga tō.

Eške kralica ga je poslušala. Kralica, ka je gé najbolje moudra v mravlišči!

»Ja, če bi biu človek, bi te moje pripovejsti leko spiso. Depa, nej baja. Vi, mlade mravle, te je dale pripovedjale. Pa je tou ranč tak, kak bi bile napisane. Vej pa mlade glave eške trno dobro pounijo, ka nej?«

Tak je pravo mravlak Lejki pa tadale brodo več nej vcejlak po svoje.

Miki Roš

POTEPALI SMO SE PO BERLINU

Pri klubu prekmurskih študentov je že tradicionalno, da organizirajo za prvomajske praznike potep po različnih državah. Lansko leto so bili na Madžarskem, kjer so si ogledali tudi mesto Monošter. Letos pa so se odločili za Nemčijo, bolj natančno za nemško prestolnico, Berlin.

Program so poslali tudi porabski mladini in kdo je imel voljo, se je lahko pridružil. Na skupno potepanje sva se iz Porabja prijavi dve puncu.

V petek, 27. aprila, se je iz murskosoboške avtobusne postaje odpravil avtobus, poln z mladino, na štiridnevno ekskurzijo v Berlin. Pot je bila dolga, saj je trajala približno dvanajst ur tja in enako nazaj, ampak se je splačalo.

Prvo postojanko smo imeli malo pred Berlinom, v Potsdamu. Tukaj smo si ogledali park ter palačo Sanssouci (po francosko pomeni: brez skrbi). Sanssouci je nekdanja poletna rezidenca pruskega kralja Friedricha II. Velikega. Bil je Friedrichov najljubši dvorec, ki so ga zgradili v rokokojskem slogu po vzoru Versaillesa, zato ga zaznamuje tudi park. Je delo G.W. Knobelsdorffa.

Ko smo prispeli v Berlin, so nas pogostili s kosilom Slovenci, ki živijo tam, to pomeni Slovenci po svetu. Tu je predsednica Kluba prekmurskih študentov, Sanja Kropec, izpostavila, kako zanimivo je, da smo zdaj vsi Slovenci na enem mestu, saj so bili tam iz matice, iz zamejstva ter oni, Slovenci po svetu.

Pozno popoldne pa smo prispeli do hotela Ibis Messe, kjer smo prespali v teh dneh. Kljub naporni in dolgi poti smo se mladi napotili spoznavat življenje nočnega mesta in berlinskih klubov.

Naslednji dan je sledil ogled znamenitosti nemške prestolnice. Za začetek smo si ogledali spomenik zmage, Siegessäule. Nekateri smo šli čisto na vrh, od koder je zelo lep pogled na mesto. Sledila so Brandenburška vrata, ki stojijo na zahodnem delu bivšega razdeljenega Berlina in predstavljajo razpoznaven simbol mesta. Veliko pomembnih dogodkov v zgodovini Berlina je povezanih prav z Brandenburškimi vrati kot z mestnim in državnim simbolom. Postavljena so bila na zahtevo Friedricha Wilhelma II. Vrata so sestavljena iz dvanajstih dorskih stebrov, po šestih na vsaki strani. Nad vrati je kvadriga z boginjo miru, ki se vozi v slavnostni kočiji. Pogledali smo si tudi park Tiergarten.

Popoldan smo se sprehodili po živalskem vrtu, ki je najstarejši v Nemčiji in sodi med najbolj znane na svetu. Večer je bil spet posvečen zabavi.

Tretji dan smo se odpravili po poteh nacistične Nemčije. Temačno stran zgodovine Berlina smo spoznali z ogledom spomenika židovskim žrtvam druge svetovne vojne, sedeža Stasi, ministrstva za državno varnost, ki je v času po drugi svetovni vojni skrbelo za red v Nemški demokratični republiki (DDR). Poleg tega smo si še ogledali ostanke berlinskega zidu in najbolj znani mejni prehod v času razdeljenega Berlina, Checkpoint Charlie.

Popoldne pa smo imeli čas, da sami spoznavamo Berlin ali pa kaj kupimo za naše domače. Večer je bil spet posvečen zabavi, še zadnjič v prestolnici, v okviru te ekskurzije.

Zadnji dan smo še izkoristili, da bi pogledali še nekaj zadev, katerih ne bi smeli izpustiti.

To so bili olimpijski stadion in nemški parlament Reichstag. Na poti proti Sloveniji smo se še ustavili v mestecu Oranienburg, kjer smo se sprehodili po nekdanjem koncentracijskem taborišču, ki se imenuje Sachsenhausen.

Ponoči smo prispeli nazaj v Mursko Soboto, utrujeni, ampak polni doživljajev, ki smo jih preživeli skupaj v nemški prestolnici, v Berlinu.

Martina Zakoč

MLAŠEČI

KAUT

